

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciška ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 30.— K
pol leta . . . 15.—
četrt leta . . . 7.50
posamezna številka po 60 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako peti vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
št. 812.

Za oglasila je plačati od enostolpne peti vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrčenja od peti vrste po 40 vin.
Oglasila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani,
registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Vabilo

na

XVII. REDNI OBČNI ZBOR

ki bo

dne 25. marca 1920 ob 10. uri dop.
v Ljubljani, Franciška ulica 6. *)

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta o zadruženem poslovanju.
2. Čitanje revizijskega poročila „Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani“ in ukrepi vsled njega.
3. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1919.
4. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
5. Predlog upravnega sveta o razdelitvi čistega dobička.
6. Volitev upravnega sveta.
7. Volitev nadzorstva.
8. Prememba pravil.

Upravni svet

*) Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, ne skliče s tem pol ure pozneje drugi občni zbor v istem prostoru in z istim dnevnim redom, ki pa je po § 31. zadrugnih pravil sklepčen ob vsakem številu zadruženikov.

—dč:

Učiteljska internacionala.

(Po Narodni Prosveti).

Ideja za združenje učiteljskih društev v Zveze se je pojavila pri vseh narodih dokaj kasno. Eno najstarejših Zvez je društvo angleških učiteljev: The national union of teachers. Ustavnovali so ga leta 1870., ko se je nekim okrajnim društvom posrečilo ustanoviti to centralno društvo s sedežem v Londonu, ki je stelo 1. 1918. 55 okrajnih društev z 98.000 člani.

Na Francoskem je taka Zveza poimenovala ena najzadnjih; šele 1. 1901., ko so

se na kongresu v Bordo-u odločili za organizacijo: La Federation des amicales d'instituteurs et institutrices publiques, ki šteje danes 113 okrajnih učiteljskih društev z 120.000 člani. In predno se je to sklenilo, je bilo treba 20 let in 16 kongresov. Prva okrajna učiteljska društva na Francoskem so se ustanovila šele 1. 1881.

Ravno tako kasno so stopile v življenje Zveze v Italiji, Belgiji in Spaniji.

Misel o združenju učiteljskih organizacij se je pojavila torej zelo kasno. Ali še voč let je trajalo, da se je rodila misel po ustvarjenju še večje, močnejše in silnejše zveze namreč po Zvezi učiteljstva celega sveta.

Prva misel po taki organizaciji se je rodila šele pred 15 leti. L. 1904. se je prvič poskusilo, da se združijo vse Zveze celega sveta v učiteljsko internacionalo. a 1. 1906. se je sestal v Lježu v Belgiji 1. kongres za združenje, kjer se je osnoval tudi stalni internacionalni biro učiteljskega združenja s sedežem v Briselu.

Internationala je sklicala do sedaj vsega 4 kongrese. Zadnji — peti kongres, ki bi se moral 1. 1914. vršiti v Parizu, se ni mogel sklicati vsled nastopivše vojne. Prvi kongres se je vršil 1. 1906. v Lježu, drugi 1908 v Minsku, tretji 1910 v Parizu, četrti 1912 v Amsterdamu.

V internacionalnem združenju so zastopane Zveze iz Nemške, Angleške, Belgije, Češke, Bolgarske, Danske, Holandske, Francoske in Luksemburške.

Združenje je osnovano v nameri, da neguje kolikor mogoče močnejšo in intimnejšo vez med učiteljskimi Zvezami celega sveta in internacionalno solidarnost; da dela na napredku in izpopolnjevanju pouka na ljudskih šolah, in da deluje za moralno in materialno poboljšanje učiteljskega stanja v vseh državah.

V to združenje pošlje vsaka Zveza po 3 delegate za Glavni Biro, ki pa iz svoje srede izbere eksekutivni odbor, ki je stalen. Biro se shaja najmanj enkrat na leto, kongres pa vsaki dve leti enkrat. Vsaka Zveza plača v fond 40 frankov in še po 2 franka od vsakega tisoča svojih članov.

Biro ima svojega tajnika, ki ima od Centrale stalno plačo. Zadnji tajnik je bil H. P. Cundde, učitelj v Jundemu v Belgiji.

V tem internacionalnem združenju ni bila iz Jugoslavije zastopana nobena Zveza, pač pa so bili zastopani Bolgari.

numanje, kaj je tisto, kar otroka vedno vleče?

»Babica je sedela za pečkom in pripovedovala otrokom povesti, ki jih hočejo vedno in vedno slišati.« Čitam v 1. stopnji 2. berilo.

Dobro bi bilo, da sprejmemo v berila dosti pripovedk, pravljic, bajk, legend, basni — saj so kakor ustvarjene za otroke! Naj jim jih šola nudi — ne pa jemlje. V njih se otroška domišljija poživi — tu najdejo otroci dušno hrano. Kako poslušajo o kralju Matjažu, o vilah...

Povej, tovariš, pripovedko v šoli, potem pa vsebino berilnega sestavka! Videl boš razliko in spoznal, kaj je boljše. Ako pa čitanke ne bodo nudile pripovedk, napravimo tako kakor piše Schreimann: vpeljemo pravljice poleg beril.

Prav je, da nudimo otrokom duševne proizvode najnovejših pisateljev, ni pa prav, da jim nudimo izključno le novo, ne glede na to, ali je to tudi dobro in za otroško dušo primerno.

Ali bomo iz naših beril pregnali vse dosedanje pisatelje? Ali ne spada ves

ALBIN SPREITZ:

Pereča vprašanja.

Obelodanjam nekaj skromnih misli, ki nimajo namena posegati v volilni boj za stranko kakoršnekolikoli politične strukture in izpovedi, temveč so poročene edine iz skrbí za ugled in napredek šole in našega stanu v tem politično tako vznemirjenem času. Ne želimo razdvajati vrst, hočemo jih tesneje skovati! — Drago Hudec je v 3. števi »Učiteljskega Tovariša« izpregovoril nekaj lepih misli o učiteljskem sindikatu, ki nam bodi nekakšen časovni postulat.

Sem skromnega mnenja, da je zadel pravo. Uveril sem se, da je precej velika skupina našega učiteljstva za osnovno idejo sindikata, ki bo morda edini naš spas!

Podpišem z obema rokama lepe zaključne stavke v omenjenem članku tov. Hudeca: »Ako se obešamo na rep različnim strankam, bomo razcepljeni ter ne bomo mogli koristiti skupnosti, ampak bodo le politične stranke kovalle korist iz tega. Emancipirajmo se vendar enkrat od vseh predsodkov, stopimo vsi v vrsto sindikata, kajti tu smo si eno: Učitelji in samo učitelji!«

Prav zares! — Sindikat je povsem gospodarska struktura, brez političnega ozadja, a s političnimi učinki! —

Če pride kdaj do združenja vseh slojev v sindikate, tedaj neha terorizem strank. Kategoričen imperativ današnjega časa veli: svetost delu in izračunavanje socialnega ekvivalenta! Kakor je našel slavni fizik Robert Mayer razmerje med količinami toplote in mehaničnega dela v mrtvi prirodi, tako se mora tudi matematično ugotoviti razmerje človeškega dela vseh slojev in plačevati fizični in psihični trud in napor po socialnem ekvivalentu! (Primerjaj knjižico: Dr. Ivan Zmavc, Ozdravljenje socialnega življenja z uporabo prirodoznanja. Socialna Matica 1913.)

Tista lepa prigodba o uporih udov v človeškem organizmu, najde analogon v socialnem ustroju.

Pa kaj, ko smo od vsega tega še daleč, tako daleč! —

Hitimo dalje! — Ljudska šola, ali kakor jo že nazivljamo, morda osnovna, ima imenitno nalogo: razvezovati vse produktivne otrokove duševne sile in dati istim pravico za življenje na pot v življenje! — To nalogo nam ni stavila nobena stranka

iz stališča strankarskega programa, temveč edinele iz stališča velikih idealov človeštva, h katerim v najtišjih urah življenja vsi teže. Kako pravi naš, veliki romar Ivan Cankar o romarju, ki blodi po katakombah človeških src: »On ve, da so si v tistih tihih globčinah vsi ljudje bratje, kakor nikjer drugje, tudi v cerkvi ne. On ve, da bi se kakor od pepela zgrajene sesule stene med njimi, če bi se kdaj le za hip spogledali iz dna.« (Iz »Podobe iz sanj«.)

Kaj hočem reči: delajmo za vzgojo značajev, za socialno izboljšanje stanja vsem ponižanim in razžaljenim in ta način dela nam bo rodil tisočeren sad za šolo in nas! —

Naj se prerekaajo po deželi kmetiške stranke, naj se pulijo za moč, naj predpisujejo še takšne nove recepte za vzgojo in pouk, mi gledajmo na vse te poizkuse iz vzgojnega in državnega stališča, ter prepustimo nehyaležno delo politične agitacije in to izurjenim, plačanim in za življenski poklic se tozadevno smatrajočim politikom!

Delajmo na veliki zgradbi učiteljskega ujedinjenja z vso razsodnostjo, z vso voljo in z vsem srcem! Veliko delo bo rodilo veliko plačilo. — Kdor je drugega mnenja in vé boljše sredstvo, naj se oglasi! Respektiram vsako mnenje, ki nas dovede bliže resnici in pravici.

Dve najnujnejši nalogi učiteljstva.

Za prvo najnujnejšo nalogo smatram zagotovitev dosedanjega gmotnega obstanda našemu stanu.

Omotno vprašanje je bilo v našem stanu že od nekdaj glavna cokolja, ki je nas ovirala povsod v šoli in zunaj nje, da nismo mogli razviti vseh svojih sil, kakor bi jih bili radi in kakor bi jih bili mogli. To je bila tista mola, ki je naš stan vedno dušila in tlačila k tlom. V boju za gmotni obstanek smo izgubljali svoje najboljše moči, odkar obstoja naš stan. Ako se ozremo za desetletja nazaj, se moramo čuditi sami sebi, da se je naš stan povzdignil na tako visoko moralno stopnjo, da je ustvaril narodu toliko dobrin v takih razmerah. To dejstvo kaže bolj nego vse drugo našo žilavost in naše stremljenje za ideal.

Ko smo dosegli naš najvišji ideal, da smo postali svobodni, se je zazdelo prve mesece, da je naš boj za kruh dobojevan in da bode odslej nam možno posvečati vse moči le šoli, ljudstvu in veliki bodočnosti našega troimenega naroda. A to je bil samo trenuten svetel žarek, ki je posvetil za hip v naše bedno stanje ter nas omamilo. Ako bi bile življenske razmere ostale take, kakor so bile takrat, ko se je urejevalo naše gmotno vprašanje, ali pa, da bi se bile znatno izboljšale, no, potem bi se že dihlo. Pa prišlo je drugače. Draginja življenskih potrebščin je rastla in raste še vedno ter bode dosegla morda višek, o katerem niti še ne sanjamo sedaj. Kdo je temu kriv, ni moja naloga razmotrivati. Fakt je, da je v sedanjih časih nestalnost in provizorijev samo našemu stanu vsaj navidez, stalno rešeno gmotno vprašanje. Na viden, pravim, in na papirju! Kako je v resnici, vemo in občutimo več kakor dovolj na svoji koži. Uradništvu se je obljubilo izvesti pragmatiko marca meseca. Marca bode morda izvedena, a v katerem letu, tega ne vemo, kar je sedaj docela nemogoče rešiti taka vprašanja definitivno. Z uradništvom so nas izenačili zopet samo na papirju. V resnici pa caplja hlapec Jernej daleč, daleč za

LISTEK

ANA ŠIŠKA:

Šolski list.

Pred menoj leže vse tri stopnje »Šolskega lista« ter obe oceni. Premišljam, ali je »Š. l.« zanišljen le kot list, ali kot list, ali kot predhodnik naših beril.

Ako je zanišljen le kot list, tedaj mi je njega vsebina umljiva ter občudujem plodovitost posameznih urednikov, po sebnost urednika 1. stopnje. List mora pri- mašati čitateljem novosti! Ker niso gg. uredniki našli sotrudnikov, so segli po samopomoči in spisali večino člankov sami.

Bolj pa prevladuje v meni mnenje, da je »Š. l.« predhodnik naših beril — v tem slučaju pa si usojam biti drugega mnenja od prejšnjih ocenjevalcev.

Ali je potrebno, da stavim vprašanje, kakšna naj bodo berila? Kaj nudi otroku največ zabave, kaj mu posebno zbuja za-

njimi in kakor vse kaže, ga ne bode dohitel v doglednem času.

V naših organizacijah je završelo okrog Božiča, ko se je videlo, da bomo zopet znatno prikrajšani in da vse kaže, da ostane samo pri obljubah. Sedaj je pa zopet potihnilo, saj smo prejeli tisočak na račun in obljubo, da bode v kratkem vse in povoljno rešeno. Nihče se ne zgane in menda vsi čakamo, da se bode rešilo samo po sebi. Zanimivo bi bilo vedeti, kakšno stališče zavzamejo merodajne oblasti napram izvedbi sprejetega zakona o naših plačah in o sedanji valuti. Tu je cel kup zamotanih vprašanj in vendar se nikdo ne gane, da bi pojasnil. In gotovo je 90 odstotkov učiteljstva glede tega vprašanja tako v nejasnem, kakor sem n. pr. jaz sam.

Predpogoj vsakemu delu je zagotovljeno gnotno stališče. Ako me od vseh koncev in krajev tlačijo skrbi za prehranitev sebe in družine, potem ne more in ne sme nikdo od mene pričakovati, da bi bil v šoli in zunaj nje cel mož. Vemo in radi priznamo, da državnim krmilarjem ni ne ljubo, ne prijetno, ako jim poleg vseh drugih nadlog še mi delamo težkoče z gnotnim vprašanjem. Resnične so tudi besede dr. Ilesiča, ki jih je zapisal po znamenem demonstrativnem štrajku, da smo za rajno Avstrijo trpeli, gladovali in umirali, a sedaj še potrpeti ne maramo za svojo svobodno državo. Sedanjim razmeram odgovarjajoče bi se moglo glasiti, da ne moremo več potrpeti. Učiteljstvo je dolgo časa gledalo, kako si drugi stanovi ustanavljajo temelj gnotnemu obstanku. Oledalo in čakalo, da pridejo obljube v meso in kri. A ko je videlo, da hoče vse ostati samo pri obljubah, ali je potem čudno, da se je tudi ono zganilo? Trpeli smo dovolj in vemo, da tudi v novi državi ne bode še konec tako hitro našemu trpljenju. Vemo pa tudi, da ne bomo trpeli samo mi, samo naš stan, trpeli bomo in hočemo trpeti z vsemi drugimi stanovi vred enako, ako je potreba, dokler se razmere ne uredijo in ustalijo, da bode boljše nam vsem, ne pa samo nekaterim stanovom. To naj upoštevajo zlasti tiste oblasti, ki hočejo učiteljstvu vsepovsod ustvariti nekaj ekstra statusa ravno pri trpljenju in gnotnem stališču.

Drugo najnujnejše nalogo učiteljstva vidim v tem, da začne takoj in povsod z idealnim delom v dobrobit naroda in države.

Sedanja doba je objela vse stanove ter jih okužila s svojimi izrodki. Kakor se posameznik ne ozira na svojega soseda, ampak gleda samo na svoj lasten dobrobit, prav tako se tudi posamezni stanovi ne brigajo za druge stanove. Vsakdo vidi samo sebe in svoje koristi. Nihče več ne vidi, da smo vsi stanovi enako potrebni, da smo skupno nekaj mehanizem s kompliciranim ustrojem, v katerem mora vse kolesje delovati, če ne, obstoji cel aparat. Vse zabavlja čez državo, a nikdo ne vidi, da smo država mi sami. Vse hoče imeti čim manj dela, a tem večjo plačo. V dolžnostih, katere ima napram nam država, o, te dobro poznamo. Kakšne dolžnosti pa imamo mi napram njej, o tem nočemo ničesar slišati. Na eni strani trdimo, da gradimo temelje bodoči državi, a v resnici podiramo še tisto, kar je kaj vrednega in bi lahko ostalo, ali pa vsaj dobro služilo pri gradbi nove stavbe. Vse zabavlja čez novo državo, vse toži o pomanjkanju, v resnici se pa ni še v mirnem času nikoli tolikanj pilo, plesalo in se veselilo kakor ravno v teh časih...

To je naraven produkt časa, to je vojna psihoza, ki je neizogibna posledica onega velikega vojnega trpljenja, ki je morilo človeštvo dolgih pet let. Tako ni samo pri nas, tako je povsod.

Naš učiteljski stan je menda še najdalje kljuboval zapeljivim znakom časa. To sicer ni toliko zasluga nas samih, ampak že značaj našega poklica samega in ta zgodovina našega stanu. No, slednjič se je pa naselilo to obče zlo tudi v naše vrste. Hvala Bogu, da se še ni razpaslo v taki meri, kakor se je pri drugih stanovih! Vendar znaki so tu, kaj bi jih ta filu samemu sebi in drugim! Ali ni dovolj žalostno dejstvo, da piše naš edini znanstveni pedagoški list urednik sam in polni njegove predale? Ali se ne čuti tudi že v naših vrstah odpor, ali pa vsaj brezbriznost napram vsemu delu, ki ni plačano in katero smo vršili toliko let med ljudstvom v idealnem zanosu brez zvonečega curka? Tovariši, tovarišice! Nikoli nismo bili učitelji samo med štirimi šolskimi stenami in samo med uradnimi urami! Naš poklic je, da smo učitelji ne samo

otrokam v šoli, ampak tudi odraslim. Naša moralna dolžnost je, da primemo in pomagamo, kjer je potreba in kadar je potreba. Tako smo delali do sedaj. In poselej nočemo drugače, posebno v teh časih ne, ko je tako velika potreba vsepovsod. Mnogo naših idealov je nam vzel svet, mnogo jih je šlo v sedanji realni dobi rakom žvižgat. Eden nam je pa ostal. Vse v lepšo bodočnost našega naroda; vendar, da čakajo naše potomce lepši, boljši čas. Poprimo se dela vsepovsod s tisto veliko ljubeznijo, ki prestavlja gore, za bodočnost naše mlade države. Kjer uplivajo drugi elementi razdirajoče, tam zidajmo in gradimo mi! Budimo v ljudstvu ljubezen do dela, ohranimo mu živo vero v boljšo bodočnost! Mnogo nas je, raztreseni smo po vsej domovini in imamo veliko moč, ako se zavedamo in jo uporabljamo sebi in ljudstvu v prid.

Združimo z bojem za naš gnotni položaj boj proti korupciji in vsem razdirajočim elementom, ki kopljejo grob naši mladi državi in nam. Realnost naj se druži z ideali. — Stojimo morda ob robu prepada, a se ne zavedamo. Učiteljstvo lahko mnogo pripomore, da se ne zvrne mo vanj. Torej na delo za sebe in za druge.

Na zasedenem ozemlju so združeni!

DELEGACIJSKO ZBOROVANJE ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV JULJSKE BENEČIJE.

Iz Trsta poročajo: Zborovanje delegacije se je vršilo v nedeljo in ponedeljek, dne 1. in 2. t. m. v svetoivanski šoli. Polnoštevilno zbrane delegate je pozdravil sklicatelj tovariš Anton Gernek s kratkim nagovorom. Omenil je med drugim, da se je Zvezi prijavilo 9 društev in sicer: hrvaško istrsko, slovensko istrsko, sežansko, tržaško, goriško, tolimsko, logaško, postojnsko in Slomškova podružnica iz idrijskega okraja, ki štejejo skupno 637 članov. Končno se je zahvalil za pozornost zastopnikom oblasti, da so počastili s svojim posetom prvo zborovanje združenega slovenskega učiteljstva. Bili so: šolski asesor dr. Du Ban, okrajni šolski nadzornik Anton Krajcar in višji šolski nadzornik Marij Pasquallis, ki jetudi v imenu generalnega civilnega komisarja in vlade pozdravil zborovalce ter obečal v imenu vlade vso mogočo podporo razvoju našega šolstva. Po vidiranju delegatskih pooblastil so se prečitali in vzela na znanje Zvezna pravila. Ko se je sklenilo sprejeti člane Slomškove podružnice iz idrijskega sodnega okraja v Zvezo, se je vršila volitev vodstva in upravnih odbornikov. Izvoljeni so bili z vzklikom: učitelj Gernek Anton, Sv. Ivan, predsednik; učitelj Rode Silvester, Sv. Ivan, tajnik; učitelj Gruntar Karel, Rojan, blagajnik; nadučitelj Medvedič Ivan, Zareč-Pazin, I. podpredsednik; voditelj Punčuh Leopold, Gor. Logatec, II. podpredsednik, nadučitelj Hreščak Alojzij, Lokev, II. tajnik, voditelj Gorkič Jožef, Bazovica, II. blagajnik, šolski vodja Gostiša Rafael, Idrija, nadučitelj Križman Ignacij, Dornberg, nadučitelj Lenardis Gregor, Krvavipotok, nadučitelj Rakovšek Josip, Sv. Lucija, in ravnatelj Šraj Janko, Postojna, upravni odborniki. Da se delo primerno razdeli, so se izvolili trije odseki: I. organizatorični: Hreščak Alojzij, Kleinmayer Ferdo, Kulachič Miloš, Opasič Anton, Pahor Josip, Ribičič Josip in Samec Janko; 2. šolsko-politični: Mermolja Fran, Možina Anton, Rakovšek Josip, Rojc Jakob in Urbančič Alojzij; 3. izvenšolski odsek: Kmet Herman, Lanjanetova Marija, Mercina Ivan, Požar Metod in Turk Josip. Vse došle vloge in predlogi so se razdelili odsekom, ki so takoj začeli svoje delo, ki se je vršilo pozno v noč.

Drugi dan se je začelo javno zborovanje, takoj po 9. Po predsedniškem pozdravu so poročevalci odsekov poročali o delovanju odsekov. Vsi predlogi so se vsestranski obravnavali. Odobraval so se vse točke našega šolskega vprašanja. Debate so bile živahne, nekatere prav temperamentne, a vse se je vršilo resno in stvarno, da je bila popolnoma na mestu pri sklepnem pozdravu predsednikova zahvala poročevalcem in zborovalcem. Na željo skupščine se vrši tudi prihodnje zborovanje meseca avgusta v Trstu.

Za majhno razvedrilo delegatov je priredilo Tržaško učiteljsko društvo družabni večer v svetoivanskem Narodnem domu, ki je uspel kar najbolje.

Članarina je določena za vsakega člana po 5 lir (35 kron) mesečno. S 1. marcem začne izhajati Zvezno glasilo »Učiteljski Vestnik«, ki izide vsakih 14 dni. Urednika sta mu Janko Samec v Trstu in I. Brnobič v Pazinu.

JAKOB — IČ:

Jugoslovanski Babilon.

V štev. 42. »U. T.« smo čitali, da namerava naš minister za prosveto upeljati angleščino kot obligaten jezik za srednje šole. V to svrhu hoče dobiti potrebnih učiteljev iz Anglije. Človek, ki vidi, kaj je našemu, pa tudi drugim narodom potrebno, se mora resno vprašati, li naši ministri res ne poznajo drugih predmetov nego tuje jezike. Prej smo tarnali, da nam Nemci in Madžari vsiljujejo svoja idiomna na škodo našega, a sedaj naj bi pa mi prosvovoljno uvažali tujsčino za tujsčino! Tem potom se bodo na gimnazijah učili poleg dveh državnih jezikov še latinščino, grščino, francoščino t. j. šest obligatnih jezikov, bržkone pa se bosta gojila iz praktičnih ozirov tudi nemščina in kak severoslovanski jezik. Proti kakemu obligatnemu slovanskemu jeziku ne bi imeli ničesar ugovoriti, stvarne pomisleke pa gojimo proti uvedbi toliko tujsčin.

Vzemimo za primer angleščino! Kateri nagibi vodijo g. ministra, da hoče uvesti ta jezik kot predmet na srednje šole? Politična prepotenca angleškega naroda, ali njegova kultura ali njegova ljubezen do nas Jugoslovancev?

Politična premoč Angležev naj ne bi bila zadosten povod za nas, ki smo svobodni narod, premoč pa je, mimogrede omenjeno, tudi zelo minljiva reč na svetu. Kar se tiče angleške kulture, pa tudi ni v vsakem oziru posnemanja vredna. Priporočati bi smeli, da bi se Jugoslovani bolj ozirali na Švico, Dansko ali Švedsko, torej na države, ki gotovo nimajo manj notranje kulture nego Angleži! Ravno v imenovanih državah najdemo razmere, ki bi nas, ako jih presadimo v Jugoslavijo, v resnici mogle zadovoljiti, povzdigniti in osrečiti.

Da nas Angleži ne ljubijo, je več kot očitno. Oni gledajo v nas edino le trgovski predmet ter nas cenijo le v toliko, kolikor jim služimo za ohranitev njihovega imperija! Smo li že pozabili, kako so nas »podpirali« pri reševanju naše severne in zapadne meje? Oni nas niti z besedo niso marali štiti proti Nemški Avstriji, da bi dobili vsaj minimalno mejo na Korškem, in celo ozemlje, ki ga nam je že Seidlerjevo ministrstvo pripoznalo, si moramo šele potem glasovanja privojevati! To so lepi prijatelji! Nič boljše niso Francozi, ki imajo kot privatniki dokaj lepih besed za nas, a dejanski gledajo edino na svojo korist. »Zastopal sem edino le »francoske interese«, je dejal Clemenceau v zbornici! Izražati nam simpatije, je pač jako po cenil, ker nič ne stanejo.

Ne bojmo se, biti brez prijateljev na svetu, ako bomo resnično kulturni narod, bodo nam prijatelji prav kmalu vzrasli, ki bodo več tehtali kakor vsi sedanji imperijalistični pohlepneži in samopašneži.

Nacionalne jezike kot obligatne predmete pa moramo odklanjati še iz drugih ozirov. Predno se česa učimo, moramo biti na jasnem, katero realno ali idealno korist s tem dosežemo. Kdor se nauči n. pr. angleščine, mu je odprta zares bogata angleška književnost. Dotični nam more potem prevodov podati nekaj zakladov iz tujega slovstva. Toda prevajalec je le malo, ker nima vsak veselja, časa in zmožnosti do takega dela. Pa tudi čemu prevajati, ako razume sleherni inteligent tuj jezik? Saj vemo, da se je do danes iz nemščine najmanj prevajalo, ker je bila obče znana. Kupi se tuja knjiga, ena k drugi, denar pa roma v inozemstvo. Kolikor več se čita tujih duševnih proizvodov, toliko bolj se zanemarijo domači. Tujci imajo od nas dobiček, naši literati pa hirajo, obupavajo ter popuščajo z delom. Samo za priprosto ljudstvo pisati, ni posebno laskavo, še manj pa hvaležno. Sicer se pa tudi ljudstvo prav pridno zgrduje nad inteligenco: če sega ta po tujem duševnem blagu, potem tudi ono hoče isto. Učinek je domobeznost v duševnem in sčasoma tudi v fizičnem oziru. Škoda ima narod, domovina, država!

In ali je res, da sprejemamo od kulturno visoko stoječih narodov samo dobrine in ne prav mnogo slabih reči, ki čisto vse dobro pokvarijo! Učimo se od severnih narodov! Švedi n. pr. gojijo svojo lastno narodno kulturo, se ne zmenijo mnogo za takozvane hiperkulturne narode, učenje tujih jezikov jim ni glavna, ampak postranska naloga, zato se pa bolj intenzivno bavijo z lastno književnostjo, gojijo realne in humanistične znanosti, proučavajo in uporabljajo metode, kako doseči na rodni zemlji večje blagostanje, zadovoljnost in srečo. Pripominjam, da humanistična znanost ni identična s takozvano klasično filologijo!

Mnogo jezikovnega pouka žele vsi reakcionarni elementi, da se takim potom vzame mladini čas, se baviti temeljiteje z eksekutivnimi vedami! Kako žalostno

je videti, da se pri nas niti toli potrebni listi kakor »Slovenski sadjar«, »Prijatelj narave« in dr. radi nezanimanja občinstva ne morejo vzdržati. Ako pa potuješ po Jugoslaviji, pa srečavaš inteligente, ki znajo po tri do pet jezikov govoriti, mišviti in parirati, a o kaki nacionalni ekonomiji, sadjarstvu, vrtnarstvu in drugih ne le koristnih, ampak pravih, idealnih panogah realnih znanosti nimajo pojma! In taki ljudje naj pomagajo narodu do blagostanja, do zadovoljnosti in sreče? Poklicati hočejo celo tuje učitelje, da bodo vlekli mastne plače za naše potujčevanje in preziranje naše skromne prosvete! Mi jih ne maramo! Zgodovina nas uči, da se začne s tujimi učitelji upropačenje narodov! Najnovejši zgled so nam v tem pogledu Turki! Ako se bomo učili v srednjih šolah res pol ducata jezikov, takoj izračunajmo najslajnejši — deficit! Intelligenca bo nam predstavljala prav Babilon, še manj se bodo razumeli kakor dandanes in pričkanja ne bo konca ne kraja! Vsak bo smatral svojo priučeno tujsčino za največjo modrost in vredno, da se jo uči v vsaki šolah kot najvažnejši predmet!

Po celj Jugoslaviji naj doni kot en glas: Proč s tujimi imoportiranimi učitelji, ki nas hočejo le izkoristiti in za tuje interese zaslužiti! Država pa skrbi za svoje lastno učiteljstvo, ki bo učilo in gojilo naše jezike, vcepilo ljubezen do naše književnosti, prosvete in grude, ki nas edino morejo rešiti, zadovoljiti in osrečiti.

V demokratični državi naj bo učenje tujih jezikov priporočeno, pa ne obligatno, vsak si naj sam izvoli tuj jezik, kateremu se hoče priučiti. Le tako stališče je pravo, zdravo, koristno in svobodnim narodom dostojno!

FR. ORM:

Par opazk o učiteljevanju na gluhonemnicah.

Nedavno so objavili v Uradnem listu pravilnik o ustroju državnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani. Določili so začasno, kako naj upravljamo ljubljansko gluhonemnico, položili zavodu pravni temelji in uveljavili hkratu plače našemu osebju. Pravilnik je izdelan izrecno za ljubljansko gluhonemnico, ki je edina v Sloveniji, in ne velja torej za druge zavode naše države. Tudi prejemki strok, učiteljstva še niso urejeni enotno po vsi državi, zato imajo v Zagrebu in Beogradu drugačne plače kot mi. Urede jih pa v doglednem času enotno. V Jugoslaviji imamo sedaj tri gluhonemnice, ki pa nikakor ne zadostajo, da bi šolali vse gluhoneme otroke, ki so sposobni za izobraževanje. Treba jih bo zgraditi še več. Po vseh naših gluhonemnicah poučujejo po vokalni metodi, ki so jo priznali svoj čas strokovnjaki — ljaki na svetovnem kongresu v Parizu kot edino pravo. Po tej metodi se morajo naučiti gluhonemi glasovnega govora s pomočjo tipa in vida. Na podlagi tega govora jih potem izobražujemo in usposabljammo za eksistenčni boj: iz njih napravljamo koristne člane človeške družbe. Šolski čas traja zanje navadno 8 let, zato imajo zavodi, ki so po večini internati, po osem razredov. Vsak kolikoli razsoden človek more sklepali, da mora biti izredno težavno poučevanje gluhoneme dece, osobito v prvih šolskih letih, ko nimajo otroci glasovnega govora najdaljšega šega in najpopolnejšega izobraževalnega pomočka. In brez nevarnosti ni ta pouk, zakaj, učitelj je radi načina poučevanja v vednem telesnem stiku z gojenci in utegne zato nalezti to ali drugo bolezen in jo potem prenesti še na njegove družinske člane. Učitelji morajo torej zgraditi na umeten način in z velikim dušnim in telesnim naporom glasovni govor, to preiepo in dragoceno stavbo človeških možganov. — Z vzgojo in s poukom gluhonemih so se dolgo časa pečali zdravniki in duhovniki; med njimi imamo precej mož svetovne slave. Ker so se pa prepričali, da je treba za takšen posel pedagoške izobrazbe in didaktične spretnosti, so prepustili tudi to panogo šolstva učiteljstvu. — Učitelj gluhonemih mora biti strokovno izobražen. S strokovnim učenjem sme šele pričeti, ko je prebil več let na osnovni šoli, si pridobil precej izkušnosti v poučevanju popolnočutnih otrok in napravil vse izpite, ki so predpisani za to vrsto šolstva. Zakaj tako, ima svoje tehtne vzroke. Strokovno izobraževanje se vrši na zavodu in sicer praktično in teoretično. Po približno dvehletnem pripravljanju more napraviti kandidat strokovno izkušnjo. Če hoče dobiti stalno mesto na zavodu, jo mora imeti. Predmeti teoretične priprave so: anatomija in fiziologija govora in možganov, psihologija govora, psihoza, fonetika (treba je preštudirati več obširnih del), motenje govora (jecanje, balbotanje, afazije, agrafije itd.), zdravo-

*) Ako nas doseđanja zagotovila ne varajo, se uredi zadeva 1. marca. Olej tozadevno ministrsko odredbo in dopis višjega šolskega sveta v današnjem listu! Opom. uredništva.